

Spomladanske ekskurzije Ljubljanskega geografskega društva v letu 2005

Notranjost hrvaške Istre

(19. marec 2005; strokovni vodja: Daniel Bogešič, profesor geografije in zgodovine, Klasična gimnazija Pazinski kolegij, Pazin)

Pot nas je vodila po nekdanji meji med Avstrijo in Beneško republiko. Kljub temu da ta meja že več kot 200 let ne obstaja, so v pokrajini še vedno vidne njene posledice. Na območju Istre, ki je bilo včasih pod avstrijsko oblastjo, prevladujejo strnjene vasi. Za območje nekdanje beneške oblasti so značilni posamezni zaselki, imenovani tudi stancije, ki so posledica kolonata. Večina naselij na obeh straneh nekdanje meje se je razvila iz kaštelov ali obmejnih utrdb. Zaradi malarije, ki je v preteklosti razsajala po dnu dolin, se naselja akropoliskega tlorisa nahajajo na slemenih. Posredujemo Vam kratke "terenske zapiske".

V Buzetu smo se sprehodili po starem središču na vrhu griča, okoli katerega so na ravnici razmeščena novejša stanovanjska naselja in obrati Cimosi, Drvoplasta, Istrskega vodovoda ter Buzetske pivovarne. Občina Buzet skoraj ne pozna brezposelnosti. Pazin je kot sedež Istrske županije pridobil novo upravno funkcijo, nahaja pa se tudi v središču novozgrajene hitre ceste "istrski epsilon", zaradi številnih prometnih nesreč imenovane tudi "cesta smrti".

Čepičko jezero je bilo med fašistično "bitko za žito" leta 1935 izsušeno v Čepičko polje. V nekdanjem rudarskem Labinu je zadnji rudnik prenehal obra-

tovati leta 1999. TE Plomin sedaj koks uvažja iz prekomorskih dežel. Žminj, kjer je sedež ustanove Čakavski sabor, se ponaša z največjim številom obrtnikov (75) ter malih in srednje velikih podjetij (45) v Istri.

Loggia v Motovunu, središču dežele tartufov (foto: Primož Pipan).

V Motovunu smo izvedeli, da je tu nekaj časa domoval Jožef Ressel, ki je na Hrvaškem manj poznan kakor v Sloveniji. Mesto se zadnja leta zelo uspešno trži z vsakoletnim mednarodnim filmskim festivalom, ki poteka kar na prostem (po mestnih ulicah in trgih). Pod Motovunom se v dolini reke Mirne nahaja poplavni gozd hrasta doba, ki je ena izmed treh lokacij na svetu, kjer rastejo največji tartufi. Mirna ima zaradi številnih flišnih pobočij in "badlandov", ki se nahajajo v njenem porečju, med vsemi rekami na Hrvaškem največ suspenzijskega materiala. Če je bila v rimskih časih plovna vse do Istrskih toplic, je do danes v svojem riaškem izlivu že oblikovala delto.

Zagrebska urbana regija

(23. april 2005; strokovni vodja: dr. Ksenija Bašić, Oddelek za geografijo, Prirodoslovno-matematična fakulteta, Univerza v Zagrebu)

Z vrha Ciboninega stolpa smo si Zagreb najprej ogledali s ptičje perspektive. Mestno središče je Sava pogosto poplavljalna vse do izgradnje nasipa za železniško progo. Najstarejše industrijsko območje (Trešnjevka), ki se nahaja južno od proge, je nadaljnji prostorski razvoj mesta obdal s stanovanjskimi hišami. V prvi polovici 20. stoletja so na območju med železnico ter Savo zrasle nove soseske Trnje, Kruge, Savica, Peščenica itd. Južno od reke Save se je mesto najprej razširilo šele po drugi svetovni vojni (z Zagrebškim velesejmom). Novi Zagreb je velika "spalnica", kjer druga drugi sledijo številne stolpnice. Tu se v soseski Travno nahaja "mamutica", stanovanjski kolos, v katerem prebiva več kot 2000 prebivalcev. Za južne obronke Medvednice (v dolinah potokov Pantovčak in Medveščak) je v zadnjih letih značilna pospešena individualna stanovanjska gradnja.

Peš smo se sprehodili po ožjem mestnem središču in si poleg Illice, Trga Bana Jelačića in tržnice ogledali še Kapitol s Saborom in Banskimi dvori ter trgom, kjer je bil kronan Matija Gubec. Sledil je še ogled Samobora, tik ob slovensko-hrvaški meji, ki je dejansko že suburbano naselje Zagreba.

Medžimurje

(21. maj 2005; strokovni vodja: dr. Milan Ilić, Oddelek za geografijo, Prirodoslovno-matematična fakulteta, Univerza v Zagrebu, in Hrvoje Šlezak, profesor geografije, OŠ Kuršanec)

Zgornje Medžimurje je od Spodnjega ločeno z železniško progo Mursko Središče-Čakovec, ki poteka po meji med vzpetim svetom na zahodu ter ravnino na vzhodu. V preteklosti je bilo centralno naselje Prelog, kjer je bil brod čez reko Dravo. Leta 1860 je z izgradnjo enega od krakov Južne železnice (od Pragerskega preko Čakovca do Nagykanizse) vlogo pokrajinskega

središča prevzel Čakovec. Mesto, ki ima danes ravno toliko delovnih mest, kolikor ima prebivalcev, prometni problem dnevne migracije rešuje z nadvozi cestnih vpadnic nad železniško progo ter z uvajanjem krožišč.

Prelog je razvojno priložnost dobil z izgradnjo nove avtoceste Zagreb-Goričan. Še pred njeno dokončno umestitvijo v prostor so v prostorskih načrtih posebno pozornost namenili novim industrijsko-obrtnim conam. Podjetje za izdelavo nogavic Calzedonia je tu postavilo povsem novo tovarno, kar je bila doslej največja tuja "greenfield" investicija na Hrvaškem. Nekdaj znamenitih gozdov hrasta doba je ostalo le še za vzorec. V 19. stoletju so bili izkrčeni za polja, na katerih so za potrebe takratne tovarne sladkorja v Čakovcu gojili sladkorno peso. Preostali so se posušili po izgradnji hidroelektrarn na Dravi, ko se je znižala gladina talne vode.

Največja manjšina v Medžimurju so Romi (Bajaši). V Medžimurju jih od 9500, kolikor jih je na Hrvaškem, v 14 naseljih živi kar 3000. Zanje je značilna prostorska in socialna segregacija, slaba izobrazba ter velika brezposelnost. Veliko razslojevanje je značilno tudi znotraj romskih getov. Ker romski otroci do svojega 6. leta sploh ne govorijo hrvaško, predstavlja šolanje velik problem za njih in njihove hrvaške sošolce. Da pa vse le ni tako črno, kaže primer, ko je lansko leto nek romski učenec iz Medžimurja osvojil prvo mesto na državnem tekmovanju iz geografije.

Vabljeni, da se nam na prihodnjih ekskurzijah pridružite tudi Vi. Fotografije z ekskurzij si lahko ogledate na www.zrc-sazu.si/lgd, kjer je objavljen tudi program ekskurzij za jesen 2005.

Primož Pipan

V naslednji številki Geografskega obzornika ...

... geografija kriznih območij.

Foto: Marko Lozinsek

EKSKURZIJE LGD JESENI 2005

POHODNA EKSKURZIJA PO RUPNIKOVNI LINIJI,

17. september 2005.

Vodja: mag. Saša Jereb, Zavod za pospeševanje turizma Blegoš.

Tema: Vpliv nekdanje rapalske meje na poselitev Žirovskega vrha, ogled podzemnih bunkerjev Rupnikove linije, razvoj trženja turistične ponudbe na podeželju. Okvirna pot: Ljubljana - Smrečje - Goli Vrh - Hrastov Grič - Ljubljana (celodnevna hoja).

Odhod: 7.00, Kongresni trg.

LAŠKO Z OKOLICO,

15. oktober 2005.

Vodje: člani Društva mladih geografov Slovenije (Jure Košutnik, Aleksandra Privšek, Žiga Zorec).

Tema: Spoznavanje širšega območja Laškega z vidika rudarstva, zdraviliškega turizma, pivovarstva, poplav in razvoja podeželja.

Okvirna pot: Ljubljana - Rimske Toplice - Laško - Govce (hoja) - Celje - Ljubljana.

Odhod: 7.00, Kongresni trg.

SAVSKA RAVAN,

19. november 2005.

Vodja: Jernej Klemen, prof. geografije in zgodovine na Srednji zdravstveni šoli Ljubljana.

Tema: Predstavitev Savski ravni z vidika oskrbe s talno vodo, razvoja železarstva, energetike in letalskega prometa.

Okvirna pot: Ljubljana - Sorško polje - Kranj - Jesenice - HE Moste - Brnik - Ljubljana.

Odhod: 7.00, Kongresni trg.

Cena: 3.500 SIT za člane LGD; 4.200 SIT za nečlane. Plačilo na TRR št. 02010-0092471715. Cena ob plačilu na avtobusu: 4.000 SIT (člani LGD) in 4.700 SIT (nečlani LGD).

Primož Pipan